

Till: Diariet/LT/VLL/SE@VLL,
Kopia:
Blank:
Ärende: Vb: remiss graffittihandlingsplan
Från: Ann-Sofi Grenholm/VLL/SE - Torsdag 2015-04-30 10:15

Från: Kerstin Grundberg <kerstin.grundberg@umea.se>
Till: Ann Siklund <ann.siklund@umea.se>, Ann-Christin Johansson
<ann-christin.johansson@umea.se>, Ann-Sofi Grenholm <AnnSofi.Grenholm@vll.se>, Camilla
Nilsson <camilla.nilsson.3@umea.se>, Kjell Högström <kjell.hogstrom@umea.se>, Lena
Wållberg <lena.wallberg@umea.se>, "Ann-Christin Johansson"
<ann-christin.johansson@umea.se>
Datum: 2015-03-12 15:47
Ärende: remiss graffittihandlingsplan

Hej!

Här kommer protokollet från UmeBrås styrgrupp den 27 februari.

På senaste UmeBrå-styrgruppen beslutades att frågan om graffitti ska ut till nämnderna på remiss.

Ärendebeskrivning: Arbetet med graffittihandlingsplanen har utvärderats efter tre år . Arbetsgruppen för fortsatt arbete med graffitti:

- Handlingsplanen fortsätter med vissa justeringar i enlighet med utvärderingen .
- Graffittiväggen flyttas och standarden höjs till övriga kommunala anläggningar .
- En förening/Umeå kultur övertar ansvaret för graffittiväggen

Beslut:

Ärendet skickas på remiss till kulturnämnden, fritidsnämnden, tekniska nämnden, individ- och familjenä gymnasi- och vuxenutbildningsnämnden, nämnden för folkhälsa och primärvård, samt övriga berörda . UmeBrås nästa styrgrupp den 12 juni.

Vi har nästa styrgruppssammanträde 12 juni så och då vill styrgruppen ha återrapport . Är det möjligt att få ut detta i nämnderna i april eller maj ?

Jag kan komma och föredra ärendet, om intresse finns.

Vänliga hälsningar!

Kerstin Grundberg

processledare

090-16 16 25

070-38 77 929

kerstin.grundberg@umea.se

Umeå kommun

UmeBrå

901 84 Umeå

Besöksadress: Södra flygeln (Gårdsannexet), Skolgatan 31, ingång från Brogatan

www.umea.se/umebra

www.umebra.se

Graffiti-handlingsplan - uppföljning.docx

Graffiti-handlingsplan.pdf

Graffitiutvärdering_Esam.pdf

2015-02-27 protokoll UmeBrås styrgrupp.docx

Uppföljning av graffittihandlingsplan

2011 inrättades en "Handlingsplan för att förebygga klotter som skadegörelse och främja graffiti som konstform och fritidsintresse" (hädanefter Graffittihandlingsplan). Den har nu utvärderats efter tre års tid (se bifogad fil).

Arbetsgruppen som ska arbeta med Graffittihandlingsplanen har bestått av representanter från Umeå kultur, Umeå fritid unga, Umeå fritid drift, Umeå Brå samt polisen. En gemensam budget för arbetet finns som samfinansieras från Umeå fritid, Gator och parker, UmeBrå och Umeå kultur. Den sammanlagda budgeten uppgår till 100 tkr/år.

Målen i handlingsplanen är följande:

- *Under en treårsperiod avsevärt minska klottret inom Umeå kommun.*
Resultat: Går inte att mäta pga. av ett nollvärde inte satts vid införandet av handlingsplanen. Uppfattning bland polis och klottersanerare är att ingen direkt skillnad i mängden klotter kan skönjas.
- *Utveckla en bättre samordning och ökat samarbete bland dem som drabbats av klotter.*
Resultat: Samarbetet i arbetsgruppen upplevs starkare, men de externa aktörerna önskar ökad involvering i arbetet.
- *Verka för att allt klotter ska polisanmälas.*
Resultat: 2014 anmäldes 126 fall av klotter (preliminära resultat). Polisens bild är att den största delen inte polisanmäls.
- *Hitta en långsiktig och hållbar lösning kring de tidigare problemen på I20 området.*
Resultat: Umeå fritid unga har en aktiv dialog under barmarksperioderna med utövare, avfallshandtering sköts av AllMiljö och finansieras av den gemensamma budgeten. Skyltar har satts upp till platsen. Stora förbättringsmöjligheter/behov finns för att skapa en trygg och trivsamt miljö.
- *Erbjuda positiva och attraktiva kommunala aktiviteter och mötesplatser för graffiti.*
Resultat: Graffittiväggen är välbesökt och många uppskattar platsen.
- *Verka för att graffiti skall bli allmänt accepterad i samhället, både som konstform och fritidsintresse bland de aktiva i Umeå.*
Resultat: En festival – Avalanche arrangerades 2014 med stöd av kulturhuvudstadsåret, med föreläsare, graffitikonstnärer och övriga aktiviteter.

Graffittiväggen

Graffittiväggen är välbesökt av utövare särskilt under sommarhalvåret. Platsen i sig är en gammal skjutbana med bly i marken. Platsen ligger undanskymd i I-20-skogen vilket innebär att de graffittiutövare som visas där inte kan visa upp sina verk för en bred allmänhet, vilket för vissa utövare ses som en nackdel.

I övrigt är graffittiväggen en dåligt underhållen plats där det inte finns belysning eller säkra ramper för att kunna måla graffitti på de betongväggar som finns där. Det finns inte heller någon toalett. Nuvarande budget räcker inte till att höja standarden i nivå med övriga kommunala anläggningar. Enligt Umeå fritids driftsavdelning skulle en investering på ca 500 t/kr och en årlig driftsbudget på ca 100 t kr/år behövas.

Forskningen kring så kallade lagliga graffittiväggar visar på svaga resultat. Det som dock kan utrönas är snarare att graffittiväggar har en negativ effekt. I områden nära en graffittivägg ser man något som brukar kallas för smittningseffekt, att de områdena är mer utsatta för klotter än övriga stadsdelar. (kolla upp källa). Forskningsresultaten är dock tvetydiga.

Argumenten som brukar tala emot en graffittivägg är att det finns en risk att en graffittivägg är en inkörsport till att lära sig måla graffitti som senare utövaren utvecklar till olagligt klotter. Å andra sidan att erbjuda ett alternativ till olaglig klotterverksamhet öppnar möjligheten för de utövare som bara vill utöva graffitti på graffittiväggen.

Graffitti-utövare

Umeå fritid ungas personal som regelbundet besöker platsen har delat ut visitkort till 150 individer under de tre år som Graffittihandlingsplanen varit verkande. Åldersspannet har varit mellan 13 år – 40 år. Graffittiutövarna är alltså ingen homogen grupp och det kan inte betraktas som en ungdomsfråga eftersom spannet är så brett. Att Umeå fritid unga har fått ett särskilt ansvar att skapa dialog med utövarna kan med den bakgrunden ifrågasättas i och med att en stor andel av utövarna inte faller in under fritid ungas ansvar (personer 13-25 år).

Det har varit problem under de år som graffittihandlingsplanen varit aktiv att komma i kontakt med graffittiutövare. Det finns ingen förening och de kända utövarna vill inte företräda någon annan än sig själva, vilket har inneburit svårigheter att göra förbättringsåtgärder på platsen då åsikter bland utövarna går isär.

I utredningen står som förslag att Umeå kommun kan upprätta kontakt med en annan förening som inte arbetar direkt med graffitti men som ändå kan knyta till sig och representera graffittiutövare. Det är en väg som inte tidigare prövats och skulle kunna fungera.

Graffittivägg som brottsförebyggande insats

UmeBrå har fått samordningsuppdraget kring graffittihandlingsplanen just för att graffittiväggen betraktas som en brottsförebyggande åtgärd. Inga belägg i forskning eller bland de kommuner som erbjuder graffittiväggar för att en så kallad laglig vägg ska vara en brottsförebyggande insats. Däremot finns vissa rapporter som tyder på att det har en negativ effekt. Men forskningsresultaten är svaga.

Graffittiväggen kanske bör ses som en arena för kulturutövare av konstformen graffitti, då kan behovet av en arbetsgrupp från flera verksamhetsområden ifrågasättas.

Förslag till beslut

Arbetsgruppen för Graffiti-handlingsplanen har arbetat fram tre alternativ utifrån den kunskap som kommit fram ur utvärderingen. Arbetsgruppen förordar inget förslag utan lämnar frågan till UmeBrå-styrgrupp att besluta om.

Frågan ska senare upp i de berörda nämnder för ett beslut, varav en rekommendation kring ett av förslagen från Umebrå styrgrupp är önskvärd.

Alternativ 1

- Handlingsplanen fortsätter med vissa justeringar i enlighet med utvärderingen
- UmeBrå fortsätter ha ett samordningsansvar
- Arbetsgruppen består
- Samfinansieringen från Umeå kultur, Umeå fritid, UmeBrå och Gator och parker är kvar på samma nivå
- Inrätta en referensgrupp fastighetsägare
- Etablera kontakt med en förening som kan representera graffitiutövare

Alternativ 2

- Be mark- och exploatering om en ny lokalisering för graffiti väggen utan bly i marken.
- Flyttning av vissa väggar
- Rivning av övriga väggar
- Graffiti väggen får samma standard som övriga kommunala anläggningar
- Kostnaden uppgår till en nyinvestering på minst 500 t/kr och en årlig driftsbudget på 100 tkr/år

Alternativ 3

- Graffiti väggen ses som en spontanplats konstformen graffiti
- Arbetsgruppen kring Graffiti-handlingsplanen upphör
- En förening/alternativt Umeå kultur får ansvaret för graffiti väggen

Handlingsplan för att förebygga klotter som skadegörelse och främja graffiti som konstform och fritidsintresse

Inledning

Många ambitiösa initiativ har tagits runt om i landet kring klotter och graffiti. Under de dryga 25 år som graffiti/klotter uppfattats som ett problem i Sverige har man inte från samhällets sida lyckats uppnå någon samsyn kring hur man ska betrakta eller hantera fenomenet graffiti/klotter och graffitikultur. Lagstiftningen har skärpts och är viktig när det gäller att komma till rätta med det olagliga klottret, men även vad samhället gör och vilka resurser som finns till det klotterförebyggande arbetet är av stor vikt. I dagsläget finns det en stor källa av erfarenheter kring olika klotterförebyggande åtgärder runtom i Sverige. Det är dock ovanligt med dokumentation och utvärderingar av arbetet och därför saknas kunskap om vilka åtgärder, eller snarare vilka kombinationer av olika åtgärder, som fungerar och varför.

Ambitionen med Umeå kommuns handlingsplan för att motverka klotter och främja graffiti är att finna framtidsformer och gemensamma förhållningssätt för arbetet. Umeås uttalade ambition är att vara en modern stad kännetecknad av tolerans, delaktighet och medskapande. Umeå kommuns handlingsplan för att motverka klotter och främja graffiti präglas av detta och bygger på en övertygelse om att det finns ett positivt samband mellan att motverka klotter och främja graffiti; goda förutsättningar och plats för att utöva sitt graffiti-intresse leder till mindre klotter, som leder till acceptans för graffitimålare i samhället, som i sin tur värnar om detta och klottrar mindre. Handlingsplanen har utarbetats i nära dialog med inblandade aktörer och Umeå kommun vill i sitt arbete undvika polarisering av frågeställningen som ofta blir resultat av debatten och finna framtida arbetsformer som på ett balanserat sätt utvecklar arbetsmodellerna. Vi hoppas att man på sikt kommer att tala om denna handlingsplan som Umeåmodellen - en framgångsrik metod för att åstadkomma en lokal långsiktig lösning i en komplex fråga av närmast global karaktär.

Umeås modell för att förebygga klotter som skadegörelse och främja graffiti som konstform och fritidsintresse

Umeås modell utgår från att kommunen accepterar graffiti som konstform och fritidsintresse, men samtidigt kombinerar denna öppna attityd med tydliga repressiva åtgärder mot olagligt klottrande. Klotter är en kriminell handling som ska beivras enligt den lagstiftning som finns inom området. Utgångspunkten bygger också på att det förebyggande arbetet bara kan lyckas, om man uppnår god kommunikation med de aktiva inom graffitikulturen.

Klotter är ett komplext och mångfacetterat problem. Därför måste samhällets reaktioner och åtgärder också präglas av flexibilitet och en förmåga att tänka parallellt. Det är också viktigt att ha realistiska förväntningar på resultatet av handlingsplanens arbete. När klotterfrågan nu aktivt kommer att uppmärksammas av lokala samhällsaktörer och ambitionsnivån höjs, kan detta inledningsvis bidra till att kostnaderna för sanering ökar på kort sikt samt att antalet anmälda klotterbrott sannolikt ökar under den första perioden.

Handlingsplanen har utgått från tre frågeställningar, för att på ett (kostnads-)effektivt sätt hitta långsiktiga strategier i det klotterförebyggande arbetet:

- Vad gör vi innan det händer?
- Vad gör vi när det händer?
- Vad gör vi efter att något hänt?

Definition av graffiti och klotter

Graffiti och klotter är svårdefinierade ord, som har olika betydelse för olika individer och som dessutom innehåller starka laddningar för många. Hur begreppet används är ofta ett uttryck för den egna ståndpunkten. I svensk lagstiftning definieras klotter som en bild eller ristning som olovligt anbringats på plats eller föremål. Graffiti är en text eller bild som lagligen anbringats på plats eller föremål. Klotter är alltså det olagliga uttrycket och graffiti det lagliga.

Handlingsplanens syfte

- Syftet med handlingsplanen är att tydliggöra vem och hur man inom Umeå kommun ska arbeta för att förebygga klotter och främja graffiti genom en långsiktig, hållbar lösning som ska genomföras av bred samverkan och dialog.

Handlingsplanens mål

- Under en treårsperiod avsevärt minska klottret inom Umeå kommun.
- Utveckla en bättre samordning och ökat samarbete bland dem som drabbats av klotter.
- Verka för att allt klotter ska polisanmälas.
- Hitta en långsiktig och hållbar lösning kring de tidigare problemen på I20 området.
- Erbjuder positiva och attraktiva kommunala aktiviteter och mötesplatser för graffiti.
- Verka för att graffiti skall bli allmänt accepterad i samhället, både som konstform och fritidsintresse bland de aktiva i Umeå.

Umeåmodellens tillvägagångssätt

Denna handlingsplan bygger på fem angreppssätt; att via dialog informera och påverka, via samverkan försvåra och sanera, beivra klotter, möjliggöra och främja laglig graffiti samt samordna och följa upp. Tillsammans utgör de en helhetssyn som ställer krav på planering och samverkan. Umeåmodellen är framtagen i dialog med olika aktörer och utövare av graffiti. Arbetet kommer att samordnas och följas upp inom Kultur och tillväxt.

1. Via dialog informera och påverka

I direkt dialog med unga människor och berörda vuxna, samt andra som i sitt yrke kommer i kontakt med denna målgrupp, ska insikten och kunskapen om klotter som olaglig handling ökas.

Genom dialog ska attityder och värderingar till klotter och annan skadegörelse påverkas samt insikten att klotter är en kriminell företeelse som får konsekvenser i höga böter och skadestånd, och ger belastning i polisens register.

Dialog ger också möjlighet att hitta nya vägar för att lösa klotterproblemen tillsammans med de aktiva inom graffiti-kulturen där deras intressen, kunskaper och resurser tas till vara.

Ansvar: Fritidsnämnden/Umeå Fritid

2. Via samverkan försvåra och sanera

Erfarenheter har visat att ju snabbare man sanerar klotter desto större är möjligheten att klotret inte återkommer. Därför är det viktigt med en snabb och strategisk sanering. Effektiv sanering kräver ett samarbete mellan flera olika aktörer, eftersom de föremål som utsätts för klotter har olika ägare. Umeå kommun har de senaste åren gett klottersaneringen högre prioritet, och den prioriteringen ska fortsätta. Centrum ska fortsätta vara prioriterat område och klotter saneras inom 24 timmar från upptäckt. Därutöver ska alla stadsdelar klottersaneras på ett kontinuerligt och systematiskt sätt.

Genom samarbete och samverkan med fastighetsägare och andra drabbade ska så många som möjligt involveras för gemensamma förhållningssätt, rutiner och metoder. En dialog med fastighetsägare kring vikten om snabb sanering som förebyggande åtgärder ska föras. Möjligheten att samordna saneringsinsatser ska utredas och problemen diskuteras i nätverk och/ eller samverkansarenor, för bättre problemlösning och lärande.

I varje stadsdel finns det ställen som är särskilt utsatta för klotter och skadegörelse. Antingen återkommer skadegörelsen direkt efter sanering eller så är aktuell fastighetsägare mindre aktiv i åtgärdandet efter angrepp. Dessa platser ska identifieras och åtgärder vidtas om anläggningen är kommunens, eller kontakta tas med fastighetsägare för dialog och åtgärder.

Samtliga stadsdelar bör saneras på gammalt klotter för att de aktuella åtgärderna ska få önskad effekt.

I den fysiska miljön, främst utomhus, bör hänsyn tas till risken för klotter och skadegörelse. Att få bort buskar, skumma hörn och förbättra belysningen på utsatta platser bidrar till att minska klotter i utsatta områden, och ökar också tryggheten. En annan åtgärd som kan vara aktuell på utsatta platser är att försvåra klotter genom förändringar i den fysiska miljön, exempelvis med taggiga buskar eller spaljéer. Det bästa skyddet mot skadegörelse är närvaron av människor som rör sig i området, vilket är positivt även ur många andra aspekter. Att alltid sträva efter att undvika undanskymda platser påverkar förekomsten av klotter positivt och har även många andra goda effekter för staden.

Klotterskydd ska alltid anbringas på de platser där det anses nödvändigt.

Ansvar: Tekniska nämnden/ Gator och parker

3. Beivra

Att utan tillåtelse måla på annans egendom kallas i dagligt tal för klotter. Klotter är att betrakta som skadegörelse enligt brottsbalken och ska således polisanmälas. I de fall klotret varit utbrett och omfattande kan rubriceringen höjas till grov skadegörelse. För grov skadegörelse är straffet fängelse i högst fyra år. Omfattande skadestånd kan också bli resultatet av klotter och enligt en ny lag är numera vårdnadshavare betalningsskyldiga för skador som deras barn gör. Ansvaret gäller upp till en femtedel av ett prisbasbelopp (8 800kr 2012) per skadehändelse.

Polismyndigheten ska verka för att det ska vara enkelt att anmäla klotter för att på så sätt öka antalet anmälningar. Mörkertalet är idag stort då många drabbade väljer att inte anmäla, ibland på grund av en känsla av hopplöshet att brottet ska kunna utredas. Detta får till effekt att polisens kunskaper om den faktiska brottsligheten möjligheter att effektivt bekämpa den blir mindre än om fler händelser anmälades.

Polisen bör föra en dialog med de som vill utföra laglig graffiti för att på så sätt få kunskap och information om det olagliga klottret. Det är viktigt att försöka påverka de lagliga aktörerna och få dessa att förstå att de som utövar olagligt klotter förstör för de som vill måla lagligt. Ingen tjänar på klottret och det ger dessutom negativa konsekvenser för graffitikulturen som helhet.

Polisen ska sammanfattningsvis i det operativa arbetet kartlägga och lagföra de personer som klottrar. Hög grad av lagföring och omfattande skadestånd har preventiva effekter och kan bidra till att få klottrare att upphöra helt eller istället välja lagliga alternativ.

Ansvar: Polisen

4. Möjliggöra och främja laglig graffiti

Parallellt med att sanering, anmälningar och att rättsmaskineriet har sin gång behövs också aktiviteter och verksamheter som visar de unga att samhället inte bara är motståndare. Det olagliga klottret ska minskas även genom att främja och utveckla den lagliga graffitimålningen i kommunal regi. Det kan ske genom att fler attraktiva mötesplatser möjliggörs och att dessa arenor belyses med positiv uppmärksamhet.

Sedan 2003 har Umeå kommun upplåtit ett gammalt nedlagt skyttevärn ute på I20 området, för laglig graffitimålning. Området består idag av tolv väggar i olika höjder och längder, och tillsammans utgör de drygt 890 m

Området är utifrån sin storlek och placering en viktig plats för att utöva graffiti. Platsen kräver kontinuerlig tillsyn och därför ska kommunens lagliga graffitiverksamhet organiseras, tillsammans med graffitimålare, och utvecklas till drogfria, positiva, nytänkande och trygga arenor där långsiktiga förutsättningar möjliggörs för ett lustfyllt skapande och spontana aktiviteter. Det är viktigt att de aktiva inom graffiti-kulturen ses som en värdefull och viktig del för att hitta en hållbar lösning kring de tidigare problemen på I20-området.

Kommunens graffitiväggar kan även bli en inspirerande och tillgänglig attraktion för allmänheten med tillfälliga arrangemang och årligen återkommande traditioner. Genom att skapa olika typer av sammanhang och tillfällen, kan graffitimålare på ett lagligt vis få utlopp för sin kreativitet och skapandelust. Dessa verksamheter kan både vara tillfälliga aktiviteter, projekt eller permanenta verksamheter. Via dialog med lokala graffitimålare, kan även nya tillskott av graffitiväggar och andra lagliga utrymmen skapas. Det kan exempelvis vara beställningar från privata fastighetsägare eller en kommunal cykeltunnel som skall ges konstnärlig gestaltning. Det är också viktigt att hitta ett attraktivt och funktionellt alternativ under vintertid.

För att förstå hur graffitikulturen ser ut och hur den verkar, är det viktigt att ha en kontinuerlig dialog med de aktiva. När graffitiväggar som mötesplatser upplevs som trivsamma och samtidigt erbjuder en social aktivitet och gemenskap kan en hållbar lösning skapas kring de tidigare problemen på I20 området.

Ansvar: Fritidsnämnden/ Umeå Fritid och Kulturnämnden/ Umeå Kultur

5. Samordna och följa upp

För erfarenhetsutbyte och samordning kring olika insatser och aktiviteter ska samordnade nätverksträffar genomföras mellan de berörda aktörerna en gång per halvår. Samarbetet ska präglas av helhetssyn, öppenhet och nytänkande. Samarbetet med media sker utifrån att det finns ett behov av att berätta för kommunens invånare om det arbete som bedrivs. Någon i nätverket utses som medieansvarig.

Gemensamma metoder ska utvecklas för att mäta kostnader och följa upp arbetet för att minska klotter. Uppföljningen ska redovisa anmälningar av klotter, kostnader, utveckling av graffitiverksamheten samt beskriva delaktighet och samarbete mellan olika aktörer (inkl. graffitimålare).

För att få vetskap om de förebyggande åtgärderna fungerat eller inte, behövs faktabaserade utvärderingar kring dess effekter. Detta gäller alla former av klotterförebyggande åtgärder, både sociala och situationella. Idag saknas denna kunskap i Sverige och vi vet egentligen väldigt lite kring vilka klotterförebyggande åtgärder som verkligen fungerar och varför de fungerar.

Här finns en möjlighet för initiativ till forskning inom området och bidra till att egna erfarenheter diskuteras, dokumenteras och sprids i ett brett sammanhang. Uppföljning och analys av vilka åtgärder som genomförts och med vilket resultat, ska årligen redovisas till ansvariga nämnder.

Ansvar: UmeBrå

Avslutning

Umeå kommuns handlingsplan för att motverka klotter och främja graffiti präglas av ett systematiskt arbete där åtgärder att främja ungdomsintressen genomförs parallellt med åtgärder för att motverka klotter. Genom att undvika ett svart/ vitt förhållningssätt till frågeställningarna är Umeå kommuns ambition att finna nya framgångsrika modeller som skapar en blomstrande graffitikultur och en stadsmiljö fri från klotter!

BAKGRUND

Umeå kommuns tidigare handlingsplan mot klotter

2003 antog Tekniska nämnden en handlingsplan mot klotter som bygger på fem angreppssätt; beivra, sanera, påverka, opinionsbildning samt dialog. Ett nätverk bildades med målsättningen att minska klotter och annan skadegörelse, i syfte att skapa ett renare och trivsammare Umeå. Enligt de inblandade, blev överlevnaden av detta dokument och nätverk synnerligen kort.

Umeå kommuns lagliga graffitivägg på I20 området

Under hösten 2003 tog ett tiotal graffitimålare kontakt med Umeå Fritid med ett önskemål om att göra I20 området till ett lagligt område för graffiti vilket ledde till att ett nyttjanderättsavtal upprättades mellan Stadsledningskontoret, Umeå Fritid och Kulturförvaltningen. Avtalet gick ut på att upplåta ett nerlagt skyttevärn för laglig graffiti. En förening med aktiva graffitimålare bildades under namnet "Umegraff". I avtalet ingick det att graffitiföreningen skulle ta på sig ansvaret för att sköta området vid den lagliga graffitiväggen.

I början av 2006 hade alla graffitimålare som varit aktiva i föreningen flyttat från Umeå och enligt kommunen fanns det då inget intresse från andra att ta vid. Detta innebar att dialogen och samarbetet med de lokala graffitimålarna upphörde och inga nya insatser eller projekt riktades till denna målgrupp.

Remiss

Under ett UmeBRÅ sammanträde 2009-09-22 framkom det kritik mot det lagliga område som upprättats för laglig graffitimålning. Kritiken bestod framförallt i att kopplingen mellan den legala väggen samt det illegala klottrandet ansågs vara styrkt, att området används för att träna upp sina målningar "taggar" för att sedan måla dessa illegalt i kommunen. Det ansågs försvåra polisens arbete med att beivra de mest aktiva klottrarna när dessa hänvisar att de är på väg till det lagliga området ute på I20 när de ertappas med sprayburkar i sina ryggsäckar.

Med detta som utgångspunkt föreslog UmeBRÅ under 2009 att den befintliga lagliga graffitiväggen uppe på I20 området skulle upphöra. Som underlag för ett slutgiltigt beslut skickades en bred remiss ut för att ge berörda parter en möjlighet att ge sin syn i frågan. En stor majoritet av de svar som inkom på remissen var emot ett upphörande av lagliga möjligheter för graffiti. Av de 19 remissvar som UmeBRÅ fick tillbaka var 14 svar emot ett upphörande av de lagliga möjligheterna för graffitimålare. Hälften av de aktörer som var emot förslaget ansåg dock att en mer synlig eller central vägg skulle gynna frågan. En av de som var för ett upphörande av I20, tyckte dock att väggen skulle kunna vara kvar vid en eventuell organisering med personal eller förening.

De inkomna remissvaren redovisades vid ett UmeBRÅ-sammanträde 2010-01-29. Efter en diskussion beslutades det att den befintliga kommunala graffitiväggen på I20 området, skulle rekommenderas att upphöra i nuvarande form. Grunden för denna rekommendation var att det inte längre fanns någon dialog mellan utövare av graffiti och de som disponerar området. Detta innebar att Umeå Fritid fick i uppdrag att arbeta vidare med frågan utifrån de remissvar som inkommit.

Tillfälligt uppdrag för Umeå Fritid Unga

Syftet med uppdraget var att förstärka dialogen med utövare av graffiti för att verka för en hållbar långsiktig lösning av de problem som finns i dagsläget. Målet var att utövare av graffiti skulle ges inflytande och delaktighet i kommunens arbete med att hantera de möjligheter och problem som finns kring graffitikulturen i Umeå. Det tillfälliga uppdraget genomfördes under perioden maj-september 2010, och det var dialogen som stod i fokus.

UmeBRÅ: s beslut

Vid ett UmeBRÅ sammanträde 2011-04-08 beslutades att:

- Området på I20 skogen som upplåtits för legal graffitimålning rekommenderas att upphöra.
- En handlingsplan skall tas fram som klart tydliggör hur arbetet med graffiti/klotter ska bedrivas. Handlingsplanen ska beskriva en långsiktig, hållbar strategi för Graffiti/klotter som skall genomsyras av bred samverkan och dialog.
- Den rapport som Umeå Fritid arbetat fram under maj-september 2010 ska ligga som grund för handlingsplanen.
- Ansvar för att organisera arbetet ska fortsättningsvis tillhöra Kultur och tillväxt.

En styrgrupp bestående av representanter från Kultur och Tillväxt samt UmeBRÅ har organiserats. En arbetsgrupp har också utsetts, för att under tre veckor arbeta fram ett underlag till denna handlingsplan.

Polisens syn kring laglig graffiti på I20-området

Polisen har sammanställt sin bild av problematiken kring I20, i ett remissvar i form av ett PM till kommunen. Det har visat sig att vissa delar av detta remissvar misstolkats. I remissvaret framgår det bland annat att hälften av de av polisen kända klottrarna i Umeå missbrukar narkotika. Det framgår däremot inte tydligt att polisen med begreppet klottrare i remissen avser de som begår brott genom skadegörelse. På grund av formuleringen, har en del uppfattat det som att polisens remissvar syftat till att hälften av alla som vistats vid den legala graffitiväggen missbrukar narkotika. Det sistnämnda är således en missuppfattning och inget som polisen påstår. Polisen menar dock fortfarande att klotter och narkotika samvarierar.

Vid arbetsgruppens träff med polisen visade det sig, att syftet med polisens remiss var att det skulle bli en förändring till det bättre. De menade på att det är en politisk fråga om I20 ska läggas ned, inte polisens vilja. Det som också kom fram under denna träff var att polisen inte alls strävar efter nolltolerans mot graffiti i Umeå, utan att graffiti även av polisen ses som en konstform.

Polisen menar slutligen att det sannolikt inte finns något som kan ersätta I20 avseende ytor och de förtydligar att polisen inte ser som det bästa alternativet att förbjuda målning på området. Det är inte området i sig som är problemet, utan att det inte finns någon som har ett tydligt ansvar kring att organisera aktiviteterna på området. Polisen säger att området kan vara negativt för vissa individer och i vissa sammanhang, men även här handlar det om brist på organisation och viljan till ansvarstagande från aktiva graffitimålare snarare än på området i sig. Polisen har inte möjlighet att bevaka I20, om det skulle läggas ner. Därför är en nedläggning av I20-området sannolikt inte den bästa lösningen, då väggen inte kommer att rivas och många även i fortsättningen kommer att måla graffiti där.

(Godkänt av Polisområdeschef Micael Lindahl)

*Utvärdering av handlingsplanen mot
klotter och främjande av graffiti som
fritidsintresse och konstform.*

Sammanfattning

Den samlade bilden av graffitikulturen, med klotter som en del av denna, som växer fram under intervjuerna ger att det är en mycket komplex fråga. Frågan om arbetets legitimitet väcks samtidigt som arbetsgruppens samverkan lyfts som en framgångsfaktor.

Respondenterna sammanvägda nulägesbeskrivning berättar om en heterogen grupp som "man inte kan älska ihjäl" och där delar av uttrycken är och kommer att förbli olagliga oavsett insatser. Det är egentligen i detta fall inte klotter i sig som är syftet utan att just göra sig hörd i det offentliga rummet. Längst ut på flanken finner vi å andra sidan de professionella konstnärerna som lever av sitt målande och bara målar i etablerade miljöer. Det enda som skiljer dessa åt från andra konstutövande är att flera av dem har börjat sin bana i den första gruppen. I tillägg är dessutom åldersspannet mycket större än vad man tidigare trott, mellan 13-30 är en siffra som nämnts under intervjuerna. Till, och för dessa två grupperingar och vidare "gruppen i mitten" som målar/klottrar lite där tillfälle ges, är syftet med arbetet i Umeå kommun att man ska nå ut med budskapet om det olagliga klotter/skadegörelsen och arbeta med effektiva insatser för att stävja densamma och samtidigt verka för att fler inte tar till klotter för att uttrycka sig själva, utan hellre lär sig måla på riktigt. Det närmast omöjliga i den här situationen tycks vara att det finns lika många anledningar att måla/klottra som målare/klottrare själva. Att lyckas med ett riktat arbete blir självklart mycket svårt.

Utifrån genomförd analys, se vidare nedan för syfte, upplägg och beskrivning av arbetet, har följande förbättringsförslag identifierats som mycket viktiga ur ett genomförande- och utvecklingsperspektiv av handlingsplanen mot klotter och främjande av graffiti som fritidsintresse och konstform:

Antalet mål i handlingsplanen bör minskas och tydliggöras. Delmål bör tas fram och prioriteras och kopplas till "rätt" mått på effekt och resultat. Målen bör vara mätbara och relevanta på så sätt att de kopplas till syfte och vision. Vad är det egentligen man vill uppnå?

Metoderna i handlingsplanen bör kopplas till rätt målgrupper och därefter "rätt" aktiviteter som i sig leder till prioriterade mål under punkt ett.

Regelbunden uppföljning och återkoppling av genomförda aktiviteter och uppnådda resultat är viktigt. Relevansen av metoder och aktiviteter i handlingsplanen bör göras tydligare genom att tydliggöra kopplingen till målen.

Arbetsgruppen och beredningsgruppen bör ta del av den empiri som finns på området och utbildas av aktiva målare i syfte att skapa en gemensam bild av syfte

och mål samt kultur/utövande. Vi rekommenderar också att man besöker kommuner/platser där ett aktivt förebyggande/visionärt arbete pågår.

Aktörer som drabbas av klottret, t.ex. fastighetsägare och transportintensiva aktörer bör bjudas in att ta del av dialogen och resultatet på ett mer regelbundet sätt. Det är viktigt att dessa tillfällen planeras utifrån syfte och följs upp med samtliga parter.

En motpart måste identifieras och kopplas till arbetet löpande, troligen bör denna och dess arbete arvoderas då deltagandet inte kan förutsättas ska ske ideellt. Det är viktigt att denna kontakt kan tala för flera och att dialogen följs upp regelbundet.

"Det är viktigt att inte be om lov!"

Förslag till beslut

a. Målen i handlingsplanen

Målen i handlingsplanen känns, för respondenterna relevanta och viktiga men svåra att greppa. De är i sin nuvarande form nästintill omöjliga att följa upp. Förslag till beslut är att man minskar antalet till två. Vi tycker att man bör behålla endast mål 1 och 6 då dessa är den enda målen i egentlig mening. Steg två är att sedan bryta ned dessa i delmål/aktiviteter (där mål 2-4 kan vara del av dessa aktiviteter) och resultat/effektmått (se nedan) i enlighet med förslagen från workshopen i arbetsgruppen.

b. Metoderna i handlingsplanen

Metoderna i handlingsplanen bör kopplas till rätt målgrupper och därefter "rätt" aktiviteter som i sig leder till prioriterade mål under punkt ett.

Metodiken eller de fem angreppssätten som handlingsplanen bygger på att:

1. via dialog informera och påverka
2. via samverkan försvåra och sanera
3. beivra
4. möjliggöra och främja laglig graffiti
5. samordna och följa upp arbetet

kan utgöra grunden för aktivitetsmått i den mån det är svårt eller missvisande att kvantifiera mål/delmål i effekt/resultatmått enligt ovan. Att prioritera identifierade målgrupper är ett viktigt steg på vägen.

c. Regelbunden uppföljning

För att utveckla arbetet och vara säker på att man gör rätt saker både i samverkan och i respektive organisation/verksamhet för sig, måste man se till att arbetet/resultatet av genomförda insatser/aktiviteter följs upp kontinuerligt. Detta är A och O för ett fortsatt arbete då ingen av de intervjuande respondenterna kunde vittna om att arbetet med säkerhet påverkat det olagliga klottret eller den lagliga graffiti i Umeå under perioden 2012-2014. Här är det viktigt att man snarast beslutar om vilka indikatorer (mått) som ska gälla för arbetet och tar fram en rutin för hur och när uppföljning ska ske och kommuniceras. I de fall då även nuläget (nollvärdet) är okänt blir det första steget att definiera detta.

d. Utbildning för arbets- och beredningsgrupp/politiker

Arbetsgruppen består idag av flera verksamheter med olika ingångar till och ansvar för frågan. Det är viktigt att denna grupp tillsammans utbildas i ämnet och att man på

så vis får en gemensam bild av nuläget, det vill säga gällande problem och möjligheter. Idag vet man inte om man gör rätt saker för rätt målgrupper. Av det skälet så blir fokuset på väggen i I20-skogen irrelevant stor i förhållande till övriga områden då det är en av de få konkreta saker man kan ta på och i viss mån följa upp. Här föreslår vi både benchmarking via studiebesök och samarbete/utbildning av och med aktiva.

e. Aktörer utanför arbetsgruppen

Respondenterna som intervjuats utanför arbetsgruppen säger sig vilja ha mer information och mer kunskap i frågan. I viss omfattning vill man också vara en aktiv del i dialogen för att det egna (motverkande) arbetet ska kunna förbättras och bli en del av de gemensamma insatserna. Här bör man se över arbetsmodellen så att de som vill inkluderas har en tydlig väg in och/eller ett regelbundet informationsutbyte. Det är viktigt att dessa tillfällen planeras utifrån syfte och följs upp med samtliga parter så att samarbetet hela tiden präglas av en gemensam nytta.

f. En relevant motpart

Samtliga respondenter vittnar om att behovet av en motpart är helt nödvändigt men att en kontakt har varit mer eller mindre omöjlig att etablera. De målare som intervjuades menade på att detta inte alls är omöjligt utan att man tvärtom skulle kunna tänka sig både att utbilda arbetsgruppen och andra berörda och, med rätt förutsättningar, även kunna vara ett bollplank till gruppen. Svårigheten med heterogeniteten och att det finns individer i gruppen som inte vill måla lagligt ger att dialogen inte kan föras på kommunens villkor eller i en fullt ut strukturerad förening. Ansatsen med en tredje part, t.ex. Studieförbundet Vuxenskolan och deras Vi-unga förening skulle kunna vara en väg framåt, likaså så skulle ett digitalt dialogforum med några ansvariga kommunikatörer också kunna vara en framkomlig väg. Här är det viktigt att arbetsgruppen ser och bedömer utvalda kontaktpersoners möjligheter att delta ideellt. Möjligen får man räkna med att arvoda en kontaktperson för att möjliggöra en långsiktig lösning. Det är viktigt att denna kontakt kan tala för flera och att dialogen följs upp och återkopplas regelbundet för att säkerställa en jämlik dialog och en ömsesidig nytta.

g. Övriga frågor

Utifrån utvärderingen har också följande viktiga frågor identifierats som behöver behandlas:

Vilka aktiviteter ska finansieras av den gemensamma budgeten och vilka aktiviteter tillhör det vanliga operativa arbetet?

Ingen skrivning i handlingsplanen tyder på att man uppmärksammat problemet med det miljöfarliga avfallet kopplat till klotter/graffiti. Detta bör arbetas in i informationsmaterial i kommande arbete samt bör uppmärksammas i utveckling av hanteringen vid I20-väggen och eventuella kommande väggar.

Arbetet skulle gynnas av att kopplas till kommunikationsplanen för det övergripande Umebrå samt att de samverkande verksamheterna/aktörerna bestämde hur och när deras respektive policies/arbete skall kommuniceras i syfte att öka delaktigheten både i och utanför respektive verksamhet och ge bättre återväxling på genomförda aktiviteter i och med att informationen når fler intressenter.

Övriga berörda aktörer/intressenter bör förse med informationsmaterial/grafisk profil/budskap så att deras interna och externa kommunikation underlättas och säkerställa att informationen når fler intressenter.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	2
FÖRSLAG TILL BESLUT	4
a. Målen i handlingsplanen	4
b. Metoderna i handlingsplanen	4
c. Regelbunden uppföljning	4
d. Utbildning för arbets- och beredningsgrupp/politiker	4
e. Aktörer utanför arbetsgruppen	5
f. En relevant motpart	5
g. Övriga frågor	5
1. RAPPORTEN OCH ARBETETS UPPLÄGG	9
1.1 Bakgrund	9
1.2 Syfte	9
1.3 Beskrivning av genomfört arbete	10
1.4 Utvärderingen bygger på	10
1.5 Utvärderingens resultat	11
1.6 Rapportens innehåll	11
1.7 Övrigt	11
DEL 1 HUR VÄRDERAR RESPONDENTERNA HANDLINGSPLANENS SYFTE, METOD OCH INRIKTNING?	12
1.1. Allmänt	12
1.2. Handlingsplanens syfte	12
1.3. Uppfattningen om handlingsplanen, fyller den sitt syfte?	14
1.4. Erfarenheter av Umeåmodellen och angreppssätten i handlingsplanen?	14
1.5. Vilka aktiviteter har planerats/genomförts och vilka mätbara resultat har uppnåtts under 2012-2014?	15
1.6. Kommunikation	16
	7

1.7. Vad saknas i handlingsplanen? Förbättringsmöjligheter?	17
1.8. Vilka goda exempel finns utanför Umeå?	18
1.9 Resultat	18
1.9.1 Under en treårsperiod avsevärt minska klottret inom Umeå kommun.	19
1.9.2 Utveckla en bättre samordning och ökat samarbete bland dem som drabbats av klotter.	19
1.9.3 Verka för att allt klotter ska polisanmälas.	19
1.9.4 Hitta en långsiktig och hållbar lösning kring de tidigare problemen på I20 området.	20
1.9.5 Erbjuder positiva och attraktiva kommunala aktiviteter och mötesplatser för graffiti.	20
1.9.6 Verka för att graffiti skall bli allmänt accepterad i samhället, både som konstform och fritidsintresse bland de aktiva i Umeå.	21
DEL 2 RESULTATEN FRÅN WORKSHOPSERIEN MED ARBETSGRUPPEN	22
2.1 Mål och mått	22
2.2 Genomförandeplan och aktiviteter/ Workshop 2	23
2.2.1 Via dialog informera och påverka	23
2.2.2 Via samverkan försvåra och sanera	24
2.2.3 Beivra	25
2.2.4 Möjliggöra och främja laglig graffiti	26
2.2.5 Samordna och följa upp	26

1. Rapporten och arbetets upplägg

1.1 Bakgrund

Umebrå arbetar för en god hälsa bland Umeå kommuns befolkning och vill ge alla möjlighet att leva i en trygg stad. En del i det arbetet är Umeå kommuns arbete som utgår från "Handlingsplanen för att förebygga klotter som skadegörelse och främja graffiti som konstform och fritidsintresse". Handlingsplanen omfattar åren 2012-2014.

Modellen man arbetar efter kallas för Umeåmodellen och är framtagen i dialog med en bredd av aktörer och utövare av graffiti. Delaktighet är en förutsättning för att nå långsiktiga lösningar i frågor som handlar om att främja graffiti samtidigt som man förebygger klotter som skadegörelse.

En arbetsgrupp med representanter från Umeå fritid, Gator och parker, Umeå kultur och ungdomspolisen arbetar med frågor som handlar om att främja graffiti och förebygga klotter. Avsikten är att finna former och gemensamma förhållningssätt i arbetet. Fritidsnämnden har ett formellt ansvar för genomförandet av handlingsplanen.

Handlingsplanen bygger på fem angreppssätt som tillsammans utgör en helhetssyn:

1. via dialog informera och påverka
2. via samverkan försvåra och sanera
3. beivra
4. möjliggöra och främja laglig graffiti
5. samordna och följa upp arbetet

1.2 Syfte

Esam har fått i uppdrag att göra en utvärdering av handlingsplanen och det arbete som bedrivits inom ramen för denna. Syftet med utvärderingen är att:

1. Säkerställa ett resultatriktat arbete i linje med Umeå kommuns målsättning att minska klottret och främja graffiti som konstform och fritidsintresse genom att förtydliga förutsättningarna för kommande arbete 2015.
2. Föreslå och koppla det övergripande arbetet och eventuella prioriterade aktiviteter till mätbara resultat- och effektmål.
3. Klargöra hur vi bör jobba tillsammans för att nå målen, internt inom Umeå kommun och med externa intressenter genom att tydliggöra ansvar- och rollfördelning i det fortsatta arbetet.

Utgångspunkten för rapporten är vidare att förstärka resultatet av det kontinuerliga brottsförebyggande arbete som under lång tid bedrivits i samverkan mellan olika aktörer i Umeå kommun och i detta fall specifikt mot klotter.

1.3 Beskrivning av genomfört arbete

Utvärderingen av handlingsplanen har genomförts under augusti och september 2014 av Angéla Ekman-Nätt, Esam AB.

Uppdraget; att analysera utväxlingen av genomförda aktiviteter under 2012-2014, syftar till att följa upp handlingsplanen utifrån befintliga kvantitativa och kvalitativa mått. Särskild tonvikt har lagts på parternas uppfattning och delaktighet av och i arbetet samt resultatet av detsamma i form av nytta för målgrupperna.

1.4 Utvärderingen bygger på

Utvärderingen har gjorts med utgångspunkt i den existerande handlingsplanen och genomförts med hjälp av ett antal intervjuer med representanter i arbetsgruppen med tillägg av ett antal nyckelpersoner utanför Umeåbrås verksamhet, dokumentstudier samt en uppföljande workshop med arbetsgruppen.

Syftet med intervjuerna har varit att få en övergripande bild över hur det strategiska och operativa arbetet ser ut idag och hur man värderar samarbetet samt en genomgång av de resultat/aktiviteter som genomförts under perioden 2012-2014.

Följande personer har intervjuats:

1. Cecilia Sandén	Processledare, Umebrå
2. Per Nyström	Botnietåg AB
3. Göran Lindh	Ungdomskonsulent
4. Andre Jonsson	Polisen
5. Lars Sahlin	Biträdande kulturchef
6. Anders Linder	Driftchef
7. Carina Lidgren	Kommunjurist
8. Mikael Lundgren	Bostaden
9. Magnus Lundmark	Lerstenen
10. Tage Sjöström	Driftsledare
11. Lars Åke Kjellsson	Verksamhetsstöd Produktion, Säkerhet & Kvalitet
12. Tommy Nygren	Trafikverket
13. Catrin Westergren	Fritid, unga – Avdelningschef; ungas mötesplatser

14. Simon Lundgren	Graffitimålare
15. John Engström	Graffitimålare

1.5 Utvärderingens resultat

Resultatet presenteras nedan i form av en sammanställning/analys av de intervjuer som genomförts samt sammanställt resultat från genomförd workshop med arbetsgruppen.

1.6 Rapportens innehåll

Del 1 redovisar hur arbetsgruppen och intervjuade externa parter värderar arbetet som bedrivits under perioden 2012-2014. Del 1 redovisar också hur man värderar arbetet i förhållande till måluppfyllelse.

Del 2 redovisar resultatet från workshopen med arbetsgruppen i vilken handlingsplanen och kopplade aktiviteter i denna bearbetats och prioriterats. Del 2 redovisar förslag till prioriterade aktiviteter och kvantitativa och kvalitativa mått.

Vidare inleds rapporten inleds med förslag till förändringar/utveckling av arbetet och handlingsplanen inför verksamhetsåret 2015 i syfte att bättre svara upp mot målgruppernas behov och uppsatta mål. Dessa förslag till beslut utgår från resultatet i del 1 och del 2.

1.7 Övrigt

Då intervjuerna varit helt kvalitativa till sin natur så är de siffror som återges i sin helhet uppskattningar baserade på insamlade svar.

Viktigt är också att notera att det har funnits tre processledare under perioden, flera respondenter har pekat på att arbetet på riktigt har satts igång under det senaste året.

DEL 1 HUR VÄRDERAR RESPONDENTERNA HANDLINGSPLANENS SYFTE, METOD OCH INRIKTNING?

1.1. Allmänt

Intervjuerna som genomförts har varit av kvalitativ natur och utgått från öppna frågor om uppfattningen av verksamheten ur ett genomförandeperspektiv; baserat på handlingsplanens innehåll och utfall. Frågeställningarna har delvis varierats beroende på respondenternas ansvarsområde och beröring med arbetet i sin helhet.

1.2. Handlingsplanens syfte

Syftet med handlingsplanen är att tydliggöra vem och hur man inom Umeå kommun ska arbeta för att förebygga klotter och främja graffiti genom en långsiktig, hållbar lösning som ska genomsyras av bred samverkan och dialog. Vid framtagandet av handlingsplanen utgick man från tre frågeställningar; för att på ett (kostnads-)effektivt sätt hitta långsiktiga strategier i det klotterförebyggande arbetet:

· Vad gör vi innan det händer?

Respondenterna är ense om att deras arbetssätt har förändrats i viss mån sedan handlingsplanen kom på plats; graffiti/klotterperspektivet är tydligare i vardagen. Majoriteten av arbetet i linje med handlingsplanen är dock ordinarie insatser och det operativa arbetet har påverkats i liten eller måttlig grad. Respondenterna pekar dock på att det skulle ha funnits färre möjligheter att hitta en lösning på de problem samtliga verksamheter upplever. Vidare har det främjande arbetet för konstformen graffiti uppmärksamats och det finns idag en acceptans i konstnärskollektivet gentemot konstformen som sådan. Kulturen arbetar med att beskriva möjligheter vid sidan av att "ligga med hög puls i någon buske". Umeå är en stad med många möjligheter till utbildning i olika konst/visuella former. Här är viktigt att komma ihåg att gruppen som målar är oerhört heterogen och att arbetet aldrig kan bli generellt eller bara begränsas till Umeå. Hur kan arbetsgruppen samverka bredare både mellan de medverkande verksamheterna men också med externa aktörer?

Arbetsgruppen fungerar främst som ett diskussionsforum och styrningen i arbetet är svag. Man upplever att samverkan i gruppen leder till förbättrad dialog och viktiga kontakter som ger att de spridda kommunala resurserna kan nyttjas bättre. Kunskapen har ökat i viss mån och det finns en generell vilja att utveckla arbetet som under det senaste året redan blivit mycket tydligare. Samtliga upplever en stor eller ganska stor frustration över att man inte når fram till dem det verkligen berör då det saknas en motpart/dialogpartner. Sammanvägda svar pekar på att flera försök gjorts, direkt och via ombud/annan part samt via ungdomsombuden. Målarna själva säger att det enda gemensamma för gruppen är att "de inte är farliga men väldigt flyktbenägna – man springer hellre än stannar" och detta kan möjligen försvåra möjligheten till dialog.

· Vad gör vi när det händer?

Samtliga respondenter vittnar om att andelen polisanmälningar har ökat, dock är bedömningen hos de tillfrågade varierande om man arbetar med en nollvision och snabbt åtgärdande (fastighetsägare och transport) eller om man polisanmäler det mesta och/eller prioriterar omedelbar åtgärd. Samtliga åtgärddar "så fort man hinner" men inte alla har någon gräns, t.ex. 24 h, innan saneringen ska vara genomförd. Den gemensamma uppfattningen är att man inte får igen pengarna oavsett, men att man anser att det är viktigt att skicka en signal om att det inte är okej. *"Det finns ett större syfte i att stödja det arbete som pågår."* Driften har som rutin att varje morgon åtgärda de centrala tunnlarna, därefter fortsätter man enligt de anmälningar man fått in. Ingen av de tillfrågade har berättat om något annat tillvägagångssätt vid upptäckt än att just beivra och sanera så fort respektive organisation har möjlighet till. Det har dock framkommit att fler, tack vare samarbetet, samkör saneringen vilket bedöms spara pengar.

· Vad gör vi efter att något hänt?

Ingen upplever att klottret tydligt har minskat i omfattning sedan 2012. Dock klottras det inte lika mycket hela året, fokus är april till oktober. Klottret upplevs som väldigt säsongsstyrt och flera vittnar om ett tydligt uppsving i början av höstterminen. Detta bör påverka planeringen av arbetet i högre grad.

Det finns ingen gemensam (kostnads-)uppföljning eller återkoppling till arbetsgruppen. Man följer upp arbetet via ungdomskonsulentens loggbok där gruppen får en bredare förståelse genom bättre kännedom om vilka och hur många man når med information och dialog. Här finns stora förbättringsmöjligheter kring vad och hur man bör följa upp i syfte att förstärka utfallet på arbetet.

Några skulle vilja ha regelbundna rapporter att utgå ifrån för att lättare prioritera insatser och aktiviteter. Svårigheten här blir att mängden klotter beror på väldigt många faktorer och att en individ som slutar klottra, t.ex. genom flytt, kan i en handvändning minska klottret avsevärt. Vidare har insatser utanför samarbetet t.ex. inhägnaden på den nya bangården fått stor effekt på mängden skadegörelse. Green Cargos uppskattade siffror är cirka 20 klottrade fordon/år där varje sanering kostar mellan 5 000 – 40 000 kronor/fordon. Endast en gång på tre år har upprättad polisanmälan lett till åtal. Bostadens redovisning pekar på en viss minskning då man år 2013 genomförde 111 saneringar, mot 176 stycken år 2007. Upplevelsen är att kulturen att klottra generellt är lite svagare idag.

Samarbetet med polisen har under perioden stärkts avsevärt och de respondenter som har ett driftsansvar berättar om tätare dialog och utbyte av dokumentation/bilder i syfte att underlätta polisarbetet.

De tillfrågade aktörerna informerar internt i sina verksamheter/externt till olika intressenter olika mycket om det förebyggande/främjande arbete de gör. Likaså är det, beroende på säkerhetsrisker etc. olika vilken information man sprider till intressenterna. Kopplingen till

kommunikation har inte varit självklar hos någon respondent förutom hos Umebrå internt. Det nämns dock av flera att det är viktigt med bred kunskapsspridning i syfte att öka förståelsen för frågan. Vilket budskap - till vem och hur - är viktigt att formulera.

”Vi recenserar inte graffiti – här är den tillåten – här är den inte tillåten.”

1.3. Uppfattningen om handlingsplanen, fyller den sitt syfte?

De av de tillfrågade som känner till handlingsplanen sedan innan är överens om att samarbetet är gott, att handlingsplanen och resultatet av denna varit bra och att man använder resurserna på ett bättre sätt med den befintliga handlingsplanen än utan. Några andra vet om att den finns, alternativt att ett arbete pågår, men berörs inte av den direkt.

Syftet att arbeta med flera angreppssätt på samma gång upplevs av alla som viktigt och något man vill fortsätta med. Samtidigt är det några andra som påpekar att det i det närmaste är omöjligt att följa upp arbetet då det är beroende av så många okontrollerbara faktorer. Om arbetet egentligen gör någon faktisk nytta i enlighet med målen är man inte säker på.

Dialogen och relationerna med ”graffarna” är bättre idag men inte på en önskad nivå. I-20 väggen har rustats upp och man har idag en semi-status som kommunal anläggning. Väggen hålls efter i viss mån men man fyller inte kraven för en ordinarie kommunal verksamhet avseende trygghet, tillgänglighet etc. Detta är sig ett problem då kommunala anläggningar juridiskt är Umeå kommuns ansvar och det ska vara tryggt, säkert och drogfritt på dessa platser vilket inte går att säkerställa med den skötsel/tillsyn som finns idag. Rösterna går isär hur man bör gå vidare – några vill lyfta statusen och verkligen satsa på I-20, man menar att det är bra att en övningsplats finns utanför det allmännas omedelbara uppmärksamhet men fler vill också flytta den/komplettera med fler väggar i mer centrala lägen. Ytterligare några lyfter ”spridningseffekten” vilket pekar på att på vägen till och ifrån lagliga väggar så klottras det mer. Detta finns dock inga säkerställda siffror på varken i eller utanför Umeå. Polisen lyfter svårigheten med att vissa som de misstänker för uppsåt då de bär målarutrustning, kan komma undan med att de är på väg till eller ifrån väggen.

Mängden klotter har inte märkbart minskat enligt de som intervjuats och det går inte att följa upp om graffiti på ett tydligare sätt accepteras och bedöms likvärdigt som annan konst. Punktinsatser utvärderas inte heller och då empirin saknas blir det mesta synpunkter utifrån den upplevda situationen. Det betyder dock inte att arbetet har varit dåligt – osäkerheten i sig riskerar dock att långsiktigt minska engagemanget.

1.4. Erfarenheter av Umeåmodellen och angreppssätten i handlingsplanen?

Umeå modell utgår från att kommunen accepterar graffiti som konstform och fritidsintresse, men samtidigt kombinerar denna öppna attityd med tydliga repressiva åtgärder mot olagligt klottrande.

Man vill ha en god kommunikation med de aktiva inom graffitikulturen och finna framtidsformer och gemensamma förhållningssätt för arbetet via tolerans, delaktighet och medskapande. Vidare bygger handlingsplanen bygger på fem angreppssätt som tillsammans utgör en helhetssyn:

1. via dialog informera och påverka
2. via samverkan försvåra och sanera
3. beivra
4. möjliggöra och främja laglig graffiti
5. samordna och följa upp arbetet

Dialogen är A och O men man har inte fått den att fungera trots flertalet försök. "Graffarna" å sin sida upplever att de har deltagit vid flertalet tillfällen men att det aldrig händer något eller att de får någon feedback tillbaka. De pekar på diversiteten i gruppen, men att det finns ingångar och möjligheter att sprida information och på lite sikt få till en dialog. De som absolut inte vill, kanske främst p.g.a. det olagliga klottrandet, kan fortfarande nås genom andra språkrör som kan tänka sig att företräda de som idag aktivt målar och som man känner till. Man får dock inte glömma bort att den gruppen som är helt utanför de lagliga ramarna målar av olika orsaker. Aktiviteter som får det klottret att minska är troligen av annan art än den som arbetsgruppen kan planera och genomföra. Här kan man tänka sig en tydligare koppling till skola och socialtjänst.

"Kunskapen är bristfällig hos oss tjänstepersoner – vi är beroende av utövarnas specialkunskaper för att göra kursändringar."

1.5. Vilka aktiviteter har planerats/genomförts och vilka mätbara resultat har uppnåtts under 2012-2014?

· Hur upplever du resultat/utfall av de aktiviteter som genomförts?

Mängden kända *samverkansaktiviteter*¹ är få under denna period. Det finns heller ingen generell uppföljning eller mätning på de aktiviteter som genomförts. Det som nämns är endast mängden skräp/burkar vid väggen och ungdomskonsulentens loggbok. Saneringskostnader eller antal anmälningar finns i verksamheterna men följs inte upp av arbetsgruppen. Osäkerhet råder om vad arbetet leder till och om man är på väg åt rätt håll eller om investeringen i sig är riktig.

¹ Var för sig har verksamheterna gjort mer; bla. Dialogmöten, brottsförebyggande hembesök, studiebesök, regelmässigt underhåll etc.

Det finns idag ingen aktivitetsplan som man gemensamt kommit överens om.

De aktiviteter som nämns på frågan är Fritid Ungas arbete vid I-20 väggen och arbetet med väggen i sin helhet, där det vid något tillfälle bl. a. anordnats städkväll. Det finns idag också en bättre information där än tidigare. Planer har funnits på att blåstra väggarna men detta ville inte de målare man då pratade med. Intervjuerna här har pekat åt olika håll och ett förtydligande här skulle kunna vara på sin plats.

Avalanche 2014 var en samordnad aktivitet där man var aktiv främst som finansiär och stöd i att hitta en bredare finansiering. De flesta upplever att det var en positiv aktivitet med god uppslutning men att den egentligen inte hade så mycket med handlingsplanen att göra.

Att en tredje part är inblandad har av flera nämnts som något positivt och som ett exempel på detta kan nämnas SV-arenas samtalskväll i augusti då Jacob Kimvall, Stockholms universitet hade bjudits in för att prata om den empiri som finns samt de goda exempel runt om i världen som ofta lyfts ur ett graffiti-främjande perspektiv.

I övrigt har man anordnat studiebesök för både interna och externa besökare vid väggen i syfte att sprida information och stärka dialogen samt samarbetat med Riksteatern då de turnerade med en ambulerande graffitiskola.

De flesta som tillfrågats skulle gärna göra mer men de är osäkra på vad – mycket görs i respektive organisation/verksamhet som en del av det vardagliga operativa arbetet och vissa av de externa känner att de skulle vilja involveras mer och vara med och stödja det gemensamma arbetet på något sätt. Här skulle ett tydliggörande av arbetsgruppen kunna vara ömsesidigt positivt.

· Har samverkan fungerat?

För de medverkande i gruppen känns arbetet mer tillfredsställande efter dessa tre år, dock saknas fortfarande tydlighet i vem som gör vad och vem som ska betala. Upplevelsen är att det är rätt organisationer/verksamheter som representeras. Det mesta görs operativt i varje verksamhet oavsett arbetsgruppens vara eller icke vara men den gemensamma nyttan av insatserna och planerandet av dessa insatser underlättas. Närvaron är lite si och så man var dock överens om viljan att förlänga arbetet då det finns mer att göra och att den samverkan som nu vuxit fram kan leda till positiva resultat vid ett fortsatt arbete. Det saknas dock instrument att mäta de uppsatta målen och de olika aktörerna i och utanför gruppen har olika bilder av uppdraget vilket försvårar arbetet.

1.6. Kommunikation

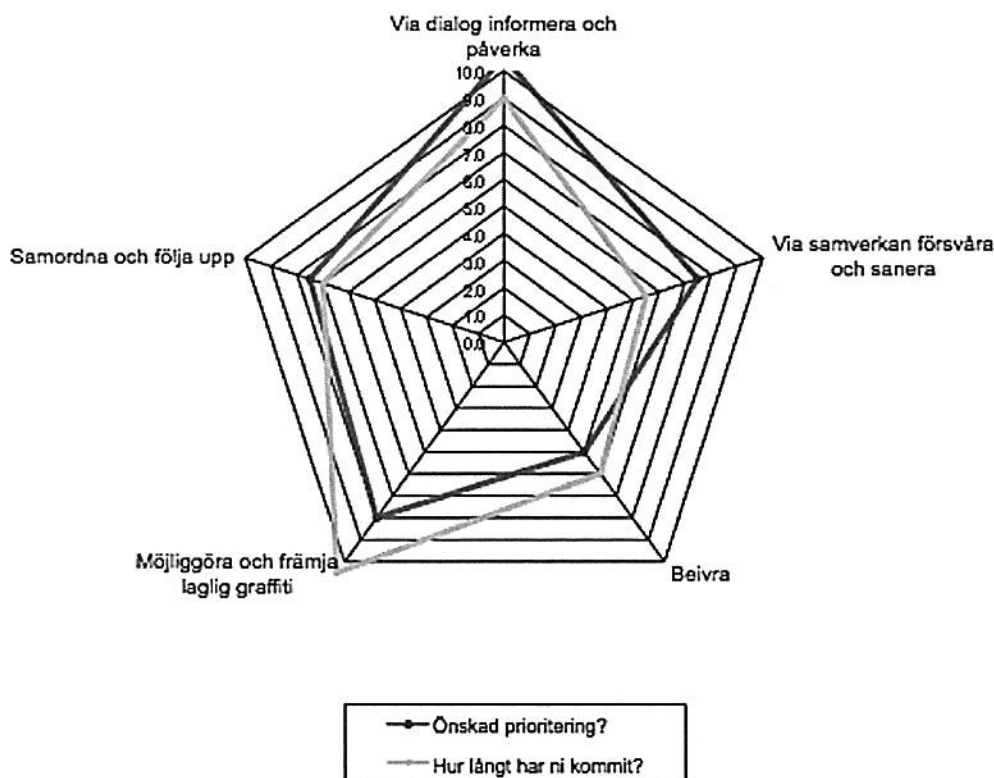
Generellt kommuniceras inte arbetet via verksamhetsplaner eller i den interna och den externa kommunikationen. Däremot har de flesta policies eller andra styrdokument där samverkan mot klotter kan vara en del. T.ex. Green Cargo där policyn säger att "Vi (även fordon) ska vara hela och rena". Besöken vid väggen blir Umeås kommuns sätt, i kombination med hemsidan www.umea.se/graffiti och löpande rapporter till beredningsgrupp och styrgrupp, att

nå ut med information. Avsaknaden av en kommunikationsplan eller tydliga gemensamma kommunikationsvägar gör att man troligen skulle kunna få bättre utväxling av arbetet, oavsett vilka aktiviteter man väljer att genomföra, om man tydliggör och systematiserar budskap/kommunikation.

1.7. Vad saknas i handlingsplanen? Förbättringsmöjligheter?

Inget konkret som saknas eller kan förbättras i handlingsplanen i dagsläget lyfts förutom det som nämnts ovan – man behöver en tydlig motpart och en mer regelbunden uppföljning och mätning på det som verkligen är viktigt i arbetet. Kunskap saknas för att skapa förebyggande och stimulerande aktiviteter. Återigen pekas det på det faktum att dialogen har varit svår och då är det nästintill omöjligt att veta vad man ska göra, om det är rätt och/eller ta fram nya aktiviteter som kan vara mer precisa än de tidigare.

Deltagarna i arbetsgruppen ombads prioritera vilka metoder som borde prioriteras i ett fortsatt arbete samt i vilken grad dessa arbetades med idag. I spindeldiagrammet nedan går att utläsa att gruppen som helhet anser att man bör lägga ner mer ansträngning på att informera och föra dialog i syfte att påverka till förändring samt samverka för att försvåra och sanera, än vad man gör idag. Däremot anser gruppen som helhet att man i förhållande till utfall lägger för mycket tid på att möjliggöra och främja laglig graffiti och delvis också på arbetet med att beivra. Det senare torde bero på att det beivrande arbetet i stort anses vara en polisfråga mer än ett samverkansområde.

1.8. Vilka goda exempel finns utanför Umeå?

Från intervjuerna har Västerås, Södertälje, Göteborg, Norrköping och Malmö samt lokala insatser av Tågkompaniet lyfts som goda exempel, där man genom att tillgängliggöra legala väggar, strukturera upp vad som är tillåtet och av vem, på ett tydligt sätt nått någon form av upplevt positivt resultat som skulle kunna vara värt att studera vidare - antingen på plats eller via annan informationsinhämtning.

Osäkerheten kring metoder och resultat verkar dock vara utbredd även i dessa kommuner enligt de tillfrågade respondenterna. På föreläsningen av Jacob Kimvall, under SV-arena lyftes också exempel på väggar utanför Sverige där möjligheter till planerad exponering underlättats med olika metoder. Målarna som intervjuats gillar inte Nolltoleransen i bl. a. Stockholm – man menar att det skapar en distans mellan målare och andra aktörer som på intet sätt underlättar en dialog eller ett samarbete.

1.9 Resultat

Handlingsplanen beskriver sex mål för verksamheten. Om man utgår från begreppet S.M.A.R.T.A² mål så finns det en del att ta fasta på i ett fortsatt arbete. Vår bedömning är de

² Specifika, Mätbara, Acceperat, Relevanta, Tidsbestämda, Ansvariga

är accepterade och ambitiösa, men varken tillräckligt specifika eller i sin nuvarande utformning mätbara, tidsbestämda (med undantag för första målet) eller tydligt kopplat till ansvariga. Nedan redovisas respektive mål separat för bättre översikt.

1.9.1 Under en treårsperiod avsevärt minska klottret inom Umeå kommun.

Om klottret minskat under den gångna treårsperioden kan ingen av respondenterna svara på med säkerhet. Upplevelsen är att det inte minskat alls, eller minskat något. Här lyfts att tillfälliga klottrare, t.ex. PLAU påverkar lokalt under en viss period men att man inte med säkerhet kan säga om trenden är nedåtgående med den uppföljning som görs idag. Polisen lyfter att mängden klotter tydligt minskar när man tar en klottrare på bar gärning – detta sprids då i klotterkretsar vilket minskar mängden mätbart under en kort period.

Kommentarer

Vi anser att detta mål bör vara kvar men att det är viktigt att det kopplas till indikatorer som är realistiska och som mäter rätt saker samt att man i ett andra steg väljer och prioriterar målgrupper och aktiviteter som stödjer målet.

1.9.2 Utveckla en bättre samordning och ökat samarbete bland dem som drabbats av klotter.

Samarbetet upplevs vara starkare men mer finns att göra. De externa respondenterna vill gärna involveras mer och även arbetsgruppen lyfter att det finns mer att göra. Driften lyfter att man har täta kontakter med föreningar och att det är lättare att kommunicera nu då det är tydligt att graffiti bara är det som finns på lagliga platser – allt annat är klotter och är olagligt.

Kommentarer

Vi anser att detta inte är ett mål utan hellre ett delmål som stödjer det första målet. Även här bör målgrupper identifieras och resultatdrivande aktiviteter tas fram. Vidare är gemensamma, enkla och tydliga budskap viktiga.

1.9.3 Verka för att allt klotter ska polisanmälas.

Samtliga respondenter berättar att andelen polisanmälningar har ökat, man är noggrannare med att dokumentera och anmäla det mesta av den skadegörelse man utsätts för. Dock så har man fortfarande överseende med det allra minsta. Detta sker trots att upplevelsen om det leder till något är vag. Man bedömer att man inte får tillbaka kostnaden för anmälningar men att det är bra att skicka en signal om att inte är okej.

Kommentarer

Beivrandet är den tydligaste och kanske enklaste delen av arbetet. Här är fokus enskilt på klottret. Målgrupper samt aktiviteter är relativt lätta att definiera. Dock är det viktigt att här uppmärksamma att en bredare samverkan kan vara av vikt då de som klottrar gör det av lika

många anledningar som det finns klottrare. Detta skulle hellre kunna ses som ett delmål i ett fortsatt arbete.

1.9.4 Hitta en långsiktig och hållbar lösning kring de tidigare problemen på I20 området.

Många berättar om utvecklingen vid I20-väggen – både i arbetsgruppen, bland de externa respondenterna och målarna. Man upplever att många förbättringar har skett och att de flesta är överens om att det är en bra vägg. Platsen är fortfarande omdiskuterad, dock menar målarna att det är bra att ha en plats där man kan öva och vara ifred. Syftet med handlingsplanen – att göra I-20 mer publikt har nått, om inte ända fram så en bra bit på väg. Målarna menar att platsen är trygg – att även de minsta/unga tjejer kan vara där och känna sig trygga och att det aldrig har känts hotfullt. En målare menar att det är en av Sveriges bästa väggar men att det fortfarande kan göras mer.

Kommentarer

Vi noterar att diskussionen kring väggen tagit mycket plats i arbetsgruppen, möjligen för att den varit konkret och lättare att följa upp arbetet i kring. Vi tror att det är viktigt att sätta ner foten och se till att väggen blir en permanent lösning med status av en kommunal anläggning så att man säkrar trygghets- och tillgänglighetsaspekter innan det händer något. Vi uppmärksammar också att det miljöfarliga avfallet vid väggen är en viktig aspekt som bör tas med i fortsatt arbete. Vi anser dock att detta inte är ett mål utan hellre ett delmål som stödjer det sjätte målet.

1.9.5 Erbjuder positiva och attraktiva kommunala aktiviteter och mötesplatser för graffiti.

Gemensamt för de som är berörda av den främjande delen är att man menar att det är välgörande med en tredje part i dialogen. Det direkta samröret med kommunen är svår att få att fungera, det behövs någon däremellan. Det föreslås också under intervjuerna att fler legala väggar bör upplåtas i det offentliga rummet. Fastighetsägarna och polisen är mycket restriktiva mot sådana tankar. Detta aktualiserar igen att man bör arbeta med en ökad kunskap om kulturen som sådan och försöka formulera ett gemensamt utgångsläge som går utanför att graffiti sker på lagliga platser och allt annat är klotter, d.v.s. olagligt.

Driften av I20-väggen kvarstår också som problematisk för kommunen där vikten av att den är trygg och säker och drogfri är viktigt. Här bör man samverka mer med andra kommuner/organisationer för att lära och komma vidare i hur man ser på företeelsen. Bedömningen är att det tar för mycket kraft så länge man inte är ense inom arbetsgruppen.

Kommentarer

Att etablera nya väggar och planera drift av dessa som en aktivitet kräver att arbetsgruppen har en gemensam syn på nuläge och vägen mot målet att minska klottret och stärka graffiti. Att här ta hjälp utifrån genom utbildning/studiebesök skulle ge arbetsgruppen ett bättre

gemensamt utgångsläge för kommande utvecklingsarbete. Vi anser inte heller att detta är ett mål utan hellre ett delmål som stödjer det sjätte målet.

1.9.6 Verka för att graffiti skall bli allmänt accepterad i samhället, både som konstform och fritidsintresse bland de aktiva i Umeå.

Intentionerna i handlingsplanen – att betona vad som är olagligt och lagligt är ett steg i rätt riktning. Att ytterligare sprida information och skapa en förståelse kring distinktionen ger att mycket är vunnet, upplever några av respondenterna. Dock måste även andra typer av aktiviteter till här. Någon lyfte jämförelsen mellan kampsport och graffitikulturen, där man idag upplever kampsportare som helt normala människor och att det fortfarande är en bit kvar dit för målare. Umeå kommun kan här arbeta med information om kultur/estetiska utbildningar och arbeta för att bra graffitikonst exponeras på olika sätt. Viktig anmärkning från polisen här är att man måste vara beredd på baksidan om man vill främja delar av en kultur där delar av den per definition är olaglig. Man pekar på att målningar och taggar som finns på väggen också finns ute ”på stan”. Det finns också exempel på allvarliga hot och kränkningar från väggen som tydliggör den breda problematiken.

Kommentarer

Ett bra mål som tydliggör skillnaden mellan klotter/graffiti och möjliggör samverkan med många kreativa näringar i Umeå. Viktigt är dock att tydliggöra vilka dessa är och vilka målgrupper man primärt bör jobba med för att förstärka resultatet.

Gemensamt för samtliga mål är att man inte anser att målen eller handlingsplanen behöver kompletteras i någon högre grad. Det enda man gemensamt pekar på är bristen på uppföljning och den gemensamma bilden i arbetet, vilket har mer med arbetsmetoder och rutiner att göra. Vi rekommenderar att antalet mål minskas till två och att dessa följs upp regelbundet. Detta skulle underlätta fortsatt arbete. Förutsättningar för samarbete i gruppen försvåras av otydligheten kring mål och bristen på gemensam kunskapsbas – vilket gör att man inte kan vara tydlig i sin kommunikation. Styrkan i arbetet är att man har identifierat ett gemensamt behov och att alla vill vara med och bidra. Se tabell nedan.

”Målsättningarna är bra men hur tänker vi kring dem och hur följer vi upp dem”

Förutsättningar	Hinder
1. Respekt	1. Otydliga mål
2. Lyssna	2. Destruktiva reaktioner på egna idéer
3. Varje individ vill bidra	3. Inte vågar ta debatten

Förutsättningar för samarbete

DEL 2 RESULTATEN FRÅN WORKSHOPSERIEN MED ARBETSGRUPPEN

Del 2 redovisar workshopseriens resultat där mål och mått, samt aktiviteter diskuteras och utvecklas. I denna del görs också en samlad analys av insamlat resultat från workshop. Analysdelen redovisar de styrkor och förbättringsområden som vi noterat vid genomlysningen.

2.1 Mål och mått

Under workshopen den 24 september arbetade deltagarna igenom de i handlingsplanen utfästa målen. Under intervjuerna och dokumentstudien framkom det att målen i sig inte varit styrande för arbetet och att man inte hade en gemensam bild av hur arbetet för att uppnå dessa skulle gå till. Det fanns inte heller några tydliga beslutade indikatorer för att följa upp arbetet – vilket i sig gör arbetet svårt att planera och styra.

Indikatorer i sig är ofta svårt, i det här arbetet kanske dessutom extra svårt då direkta kopplingar mellan arbetet och de mål man arbetar med inte alltid är helt tydligt, i.e om klottret minskar eller ökar beror av flera faktorer och kan inte härledas direkt tillbaka till gruppens arbete. Med detta som utgångspunkt fördes en lång diskussion gällande möjliga och verksamhetsutvecklande indikatorer. I arbetet tydliggjordes att fyra av målen var mer av aktivitetskaraktär än mål. Av samma anledning tog man fram förslag på indikatorer kopplade till endast två mål enligt tabell nedan. De övriga målen föreslår man ska strykas och föras över till en aktivitetsplan.

Mål	Indikator
Under en treårsperiod avsevärt minska klottret inom Umeå kommun.	Subjektiv mätning av allmänhetens uppfattning av klottret. (Trygghetsundersökning, ev.komplettering till den vanliga)
	Fokusera kvantitativa mätningar av saneringskostnader till några få aktörer t.ex. Bostaden och Green Cardo alt. geografiskt avgränsade ytor.
Utveckla en bättre samordning och ökat samarbete bland dem som drabbats av klottret.	Ej mål – delmål/huvudaktivitet.
Verka för att allt klottret ska polisanmälas.	Ej mål – delmål/huvudaktivitet.
Hitta en långsiktig och hållbar lösning kring de tidigare problemen på I20 området.	Ej mål – delmål/huvudaktivitet.
Erbjuda positiva och attraktiva	Ej mål – delmål/huvudaktivitet.

kommunala aktiviteter och mötesplatser för graffiti.

Verka för att graffiti skall bli allmänt accepterad i samhället, både som konstform och fritidsintresse bland de aktiva i Umeå.

Antalet av kommunen anordnade aktiviteter vid I20/annan vägg.

Antalet väggar.

Antalet väggkort/Aktiva graffare.

Sammanställning över förslagna mått för respektive mål för verksamheten.

Viktiga frågor:

1. Är målen relevanta och lagom många?
2. Mäter föreslagna indikatorer rätt saker?
3. Är föreslagna indikatorer rimliga att följa upp med en begränsad arbetsinsats?

2.2 Genomförandeplan och aktiviteter/ Workshop 2

Från mål och indikatorer gick vi vidare till de i handlingsplanen utpekade metoderna för att uppnå målen med klotterbekämpning och främjande av graffiti. I detta arbete låg fokus på att analysera vilka målgrupper som borde inkluderas i arbetet och på vilket sätt dessa skulle bearbetas i syfte att arbetet skulle bli mer målinriktat. I sammanställningen nedan återfinns workshopens resultat avseende målgrupp, aktivitet och prioritet. Kopplingen till respektive mål gjordes ej under workshopen.

2.2.1 Via dialog informera och påverka

I direkt dialog med unga människor och berörda vuxna, samt andra som i sitt yrke kommer i kontakt med denna målgrupp, ska insikten och kunskapen om klotter som olaglig handling ökas. Genom dialog ska attityder och värderingar till klotter och annan skadegörelse påverkas samt insikten att klotter är en kriminell företeelse som får konsekvenser i höga böter och skadestånd, och ger belastning i polisens register.

Dialog ger också möjlighet att hitta nya vägar för att lösa klotterproblemen tillsammans med de aktiva inom graffitikulturen där deras intressen, kunskaper och resurser tas till vara.

Ansvar: Fritidsnämnden/Umeå Fritid

Metod 1	Målgrupp	Aktiviteter	Mål	Prio
Via dialog informera och påverka	Unga 7-13, 13-25	Kompetenshöjande insatser/föreläsning	1,3,5	IIII
	Föräldrar/Lokala förebygganderåd	Omvärldsbevakning	1,2,4	III
		Definitionen olagligt/lagligt	1,2,5	II
	Internt tjänstemän/nämnder	Studiecirklar/Vi unga	1,5	
		Aktiviteter vid öppen vägg	1,5	
	Målsägare/fastighetsägare	Fler centrala väggar/Fritidsgård, Skola	1,4,5	VI

Kommunala bolag	Dialogmöten	1,2,3	II
Universitet/Högskola	Intern/Extern kommunikation, information	1-5	III
Skola + Bildlärare	Kanal? Ta fram budskap		
Media			
Gata/Park (Semiprof.) Graffare			

Förbättringsområden/Viktiga frågor

Målgrupper och aktiviteter bör prioriteras och tydliggöras. Kommunikationsplan/Kommunikationskanaler och budskap bör tydliggöras för att öka enhetligheten i intern och extern kommunikation. Omvärldsanalys/Benchmarking bör planeras för arbetsgruppen i syfte att öka den gemensamma kunskapen och säkerställa att man har en gemensam problembild och är sampratade om vägen till målet.

Styrkor

Flera och viktiga målgrupper identifierades. Hur dessa kan nås och vad budskapet är till dessa är viktigt att definiera. Vi rekommenderar också att man ser över möjligheten till samordning med fler, t.ex. veckobrev eller liknande från skolan för att nå t.ex. föräldrar med allmän information etc.

2.2.2 Via samverkan försvåra och sanera

Erfarenheter har visat att ju snabbare man sanerar klotter desto större är möjligheten att klottret inte återkommer. Därför är det viktigt med en snabb och strategisk sanering.

Ansvar: Tekniska nämnden/ Gator och parker

Metod 2	Målgrupp	Aktiviteter	Mål	Prio
Via samverkan försvåra och sanera	Föräldrar	Enhetlig struktur bild/anslag/foto		
	Lokala förebygganderåd	Identifiera förstärkning till förebyggande		I
	Gata/Park	trygghetsinsatser		
	Målsägare, Lokalvårdare	Bred samverkan målsägare & intressenter/trygghetsinsatser		
		Områdesbaserat – GoP		I
		Rapporter/Lokalt – även positiv feedback		
		Enkel anmälningsrutin		

Styrkor

Det finns tydliga målgrupper som har direkt intresse av arbetet, vilket ger att de är relativt enkla att engagera.

Förbättringsområden/Viktiga frågor

Samverkan mellan externa aktörer torde kunna ge en god utväxling till en ganska låg insats. Här tror vi att det i första hand handlar om enhetlig och regelbunden information, bjuda in och facilitera möten, samt se till att mål och nytta kommuniceras på ett tydligt sätt.

2.2.3 Beivra

Att utan tillåtelse måla på annans egendom kallas i dagligt tal för klotter. Klotter är att betrakta som skadegörelse enligt brottsbalken och ska således polisanmälas. Polismyndigheten ska verka för att det ska vara enkelt att anmäla klotter för att på så sätt öka antalet anmälningar.

Polisen ska sammanfattningsvis i det operativa arbetet kartlägga och lagföra de personer som klottrar. Hög grad av lagföring och omfattande skadestånd har preventiva effekter och kan bidra till att få klottrare att upphöra helt eller istället välja lagliga alternativ. *Ansvar: Polisen*

Metod 3	Målgrupp	Aktiviteter	Mål	Prio
Beivra	Målsägare	Enkel anmälningsrutin	3	I
	Socialtjänst, fältarbetare	Brottsförebyggande hembesök	1	I
		Morot för att anmäla (återkoppling)	3	
	Graffare/Klottrare	Kampanj/Opinionsbildning	1,3	

Styrkor

Ansvar för det beivrande arbetet är tydligt och aktiviteterna är väletablerade. Här handlar det framförallt om att harmonisera arbetet och sprida detta till de aktörer som kan bistå genom att t.ex. förenkla anmälningsrutinen och se till att hanteringen kring bilder av klotter blir enhetlig.

Förbättringsområden/Viktiga frågor

Ökad kommunikation och feedback kring nytta och resultat med inblandade aktörer tror vi skulle förstärka viljan att anmäla trots att det tar tid och kortsiktigt är svårt att se att det ger någon effekt.

2.2.4 Möjliggöra och främja laglig graffiti

Parallellt med att sanering, anmälningar och att rättsmaskineriet har sin gång behövs också aktiviteter och verksamheter som visar de unga att samhället inte bara är motståndare. Det olagliga klottret ska minskas även genom att främja och utveckla den lagliga graffiti målningen i kommunal regi. För att förstå hur graffiti kulturen ser ut och hur den verkar, är det viktigt att ha en kontinuerlig dialog med de aktiva. När graffiti väggar som mötesplatser upplevs som trivsamma och samtidigt erbjuder en social aktivitet och gemenskap kan en hållbar lösning skapas kring de tidigare problemen på I20 området. *Ansvar: Fritidsnämnden/ Umeå Fritid och Kulturnämnden/ Umeå Kultur.*

Metod 4	Målgrupp	Aktiviteter	Mål	Prio
Möjliggöra och främja laglig graffiti	Media	Aktivitet vid vägg	1,5	VII
		Väggkort	1,5	
	Unga 7-13, 13-25	Studiecirklar	1,5	
		Utsmyckning av offentliga rummet genom t.ex. tävling	1,5	
	Föräldrar/ LFR	Utställningar	5	
		Samarbete konstprogram/Scener	5	
	Internt, tjänstemän – nämnder	Fler reglerade centrala väggar	1,5	V
		Organiserad skötsel av I20	1,4	
	Kommunala bolag			
	Universitet/Högskola			
	Skola + Bildlärare			
	Graffare			

Styrkor

Att främja den lagliga delen, d.v.s. graffiti är ett positivt arbete där det är relativt lätt att skapa engagemang och buzz. Här finns goda exempel från andra håll där koncepten kan efterhärmas eller utvecklas i enlighet med arbetsgruppens idéer och tankar och lokala förutsättningar i Umeå.

Förbättringsområden/Viktiga frågor

Viktigt att man här tar avstamp från den empiri som finns på området och utgår från en gemensam uppfattning om problembild och lösning för att säkra ett långsiktigt arbete.

2.2.5 Samordna och följa upp

För erfarenhetsutbyte och samordning kring olika insatser och aktiviteter bör samordnade träffar genomföras mellan de berörda aktörerna regelbundet. Samarbetet ska präglas av helhetssyn, öppenhet och nytänkande. Här finns en möjlighet för initiativ till utbildning eller att bjuda in forskare eller andra experter. forskning inom området och bidra till att egna erfarenheter diskuteras, dokumenteras och sprids i ett brett sammanhang. Uppföljning och

analys av vilka åtgärder som genomförts och med vilket resultat, bör årligen redovisas till ansvariga nämnder. *Ansvar: Arbetsgruppen.*

Metod 5	Målgrupp	Aktiviteter	Mål	Prio
Samordna och följa upp	Styrgrupp HP	Aktivitetsplan	1,2,3 ,4,5	II
	Föräldrar	Samordna information och informationsmottagare	1,2,3 ,4,5	
	Målsägare/Fastighetsägare			
	Kommunala bolag			

Styrkor

Insatser kopplade till samordning och uppföljning kommer att ge effekt på samtliga områden i handlingsplanen.

Förbättringsområden/Viktiga frågor

Idag samordnas arbetet i arbetsgruppen men då styrningen under lång tid varit svår kommer en tydligare målbild förenkla regelbunden uppföljning och analys, vilket ger möjlighet till förbättringar av arbetet samt underlättar och harmonierar dialog med externa och interna intressenter.

